

സാഹിത്യവാരഫലം

1986/12/14 (കലാകൗമുദി)

എം. കൃഷ്ണൻ നായർ

Copyright © 2014-2022, J. Vijayamma. The electronic versions are released under the provisions of Creative Commons Attribution Non-Commercial Share Alike license for free download and usage. Sayahna Foundation, JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014. URL: <http://www.sayahna.org>

പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്.

താൻ കന്യാകുമാരിയിലെ കടപ്പുറത്തു

എന്റെ കൂടെ ഒരാൾ ഞാൻ ചെ

താഴെ വരിച്ചിരിക്കുന്ന ശേഷം അവൾ ഞങ്ങൾക്ക് അഭിമുഖമായി വന്നു. എന്തൊരു സൗന്ദര്യം! ആ പ്രഭാതകാത്തിൽ നിന്ന് പൊട്ടി വിടർന്ന വേരോടെ പ്രഭാതകാതി പൊലിയിരുന്ന അവൾ. അമ്പലക്കുട നെക്കൂടിയിലെ ചുവന്ന കല്ലുകളിൽ ഓരോന്നിലും ചുവന്ന കൊച്ചു സൂര്യൻ. കൈവളകളിലെ ചുവന്ന കൊച്ചു സൂര്യൻ. കൈവളകളിലെ ചുവന്ന കല്ലുകളിലും അതേ മട്ടിൽ ചുവന്ന സൂര്യന്മാർ. മനസ്സിൽത്തോട്ടുകൂടി അവൾ ഞങ്ങളെ കടന്നു പോയപ്പോൾ ഞാൻ കൂട്ടുകാരനോട് അടക്കിയ സ്വരത്തിൽ ചോദിച്ചു: “ആത്മ?” സ്നേഹിതൻ പറഞ്ഞത്: “അറിയാൻ പാടില്ലേ? നിങ്ങളുടെ വീട്ടിനടുത്തു തന്നെയാണു് താമസം. ഓഫീസിൽ ജോലി. അമ്പലത്തിൽ തൊഴാൻ വന്നതായിരിക്കണം.”

ഒരു മാസം കഴിഞ്ഞു. കാലത്തു ചാരുകസേരയിൽ കിടന്ന് ആലസ്യത്തോടെ ഞാൻ പത്രം വായിക്കുകയായിരുന്നു. രണ്ടാമത്തെ പാത്ര കണ്ണോടിച്ചപ്പോൾ അന്നത്തെ ആ സൂര്യരിയുടെ പാടം. “എന്റെ എല്ലാമായിരുന്ന ശ്രീമതി... എന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞിട്ട് ഇന്ന് മൂന്നു ദിവസം തികയുന്നു.” ഈ വാക്യത്തിനടുത്ത് ഭർത്താവിന്റെ പേര്. കന്യാകുമാരിയിലെ പ്രകാശത്തിന് പകരം അന്ധകാരം. പകരം നിരാശതയും വിഷാദവും. മരണം ആരുടെയും സമ്മതം ചോദിച്ചു കൊണ്ടല്ലല്ലോ ഭവനങ്ങളിൽ കടന്നു വരുന്നതു് അതിനു വേണ്ടവരെ കൊണ്ടു പോകുന്നതു്. എന്നാൽ അന്നു വൈകുന്നേരത്തു തന്നെ എനിക്ക് കൂടുതൽ നൈരാശ്യവും വിഷാദവും ഉണ്ടായി. ശാസ്ത്രംഗലത്തെ നാലും കൂടുന്ന വഴിയിൽ ഞാൻ ബസ്സ് കാത്തുനില്ക്കുമ്പോൾ മരിച്ച യുവതിയുടെ ഭർത്താവ് നടന്നു വരുന്നു. എല്ലാ മുഖങ്ങളിലും വിഷാദത്തിന്റെ ദീപ്തിയെന്ന് കവി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷേ, അയാളുടെ മുഖത്തു് ആഹ്ലാദത്തിന്റെ ദീപ്തിയായിരുന്നു. എന്നാലും അതിനു ഹേതു?

ഈ സംഭവത്തിനും വളരെക്കാലം മുൻപ്. എന്റെ ഗുരുനാഥൻ മരിച്ചു കിടക്കുന്നു. ബന്ധുക്കളും ശിഷ്യരായ ഞങ്ങളും ദുഃഖിച്ച് ഇരിക്കുന്നു. അപ്പോഴേക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ ഭാര്യ സംഭവിക്കാത്ത മട്ടിൽ മൃതദേഹത്തിനടുത്തുകൂടെ നടന്നുപോകുന്നു. സകടത്തിന്റെ ഛായ പോലുമില്ല ആ മുഖത്തു്. എന്റെ അടുത്തിരുന്ന ഡോക്ടർ കെ. ഭാസ്കരൻ നായരോട് ഞാൻ ചോദിച്ചു: “സാർ അവർക്ക് ഒട്ടും ദുഃഖമില്ലല്ലോ. എന്താ കാരണം?” സാർ ദേവസ്തോതാടെ എന്നോട് പറഞ്ഞു: “മിണ്ടരുതു്” ഞാൻ

ഇന്ന് ആലോചിക്കുന്നു. മരിച്ച തരുണിയും മരിച്ച ഗുരുനാഥനും യഥാക്രമം ഭർത്താവിനോടും ഭാര്യയോടും ആഴത്തിൽ ബന്ധപ്പെട്ടിട്ടായിരിക്കും. ചെറുപ്പക്കാരിക്കു സൗന്ദര്യ പ്രദർശനത്തിലായിരുന്നിരിക്കാം കൗതുകം പറ്റിയതും. ഗുരുനാഥന് ഞാൻ പഠിപ്പിച്ചിരുന്ന വിഷയത്തിലും അതിൽ അദ്ദേഹത്തിന് അതിരുകടന്ന തല്പരതയും ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ട് മറ്റൊന്നിലും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. മുപ്പിഞ്ഞ ബ്രൂണയും അഴുക്കു പറ്റിയ മുണ്ടും ധരിച്ച് ക്ലാസ്സിൽ വരും. ബ്രൂണയുടെ ബസ്കിന്റേ പലപ്പോഴും മാനസംപോകും. തല ചീകി വയ്ക്കില്ല. ക്ലാസ്സ് കഴിഞ്ഞ് മേശപ്പുറത്തു കാലുകൾ കയറ്റിവച്ച് ഉറങ്ങും. ഉറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞാൽ പഴഞ്ചൻ സെസകിളിൽ കയറി വിട്ടിലേക്കു പോകും. എന്റെ അദ്ധ്യാപകനായിരുന്ന എനിക്കൊക്കെ മാത്രം ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചിരുന്നു. അപ്പോഴപ്പോൾ, മാസികകളിൽ വന്ന ലേഖനങ്ങളിൽ നോക്കിയിരുന്നു. എല്ലാം സൂപ്പർ ഫിഷലായ രചനകൾ. സാറിന് ആഴത്തിലുള്ള ജീവിതമില്ലായിരുന്നു. അഗാധതയാർന്ന ചിന്തകളില്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് രചനകൾ അനസ്സരക്കുന്നവയായി. ജീവിതവും അങ്ങനെയെന്നു. അങ്ങനെയുള്ള ഒരാൾ സ്വന്തം സഹധർമ്മിണിയുടെ മനസ്സിലേക്കു കടക്കുന്നതെങ്ങനെ? അവർ ദുഃഖിക്കാത്തതിൽ ഞാൻ എന്തിനു പങ്കുവെക്കണം.

ആഴമാർന്ന ജീവിതവും അഗാധതയാർന്ന ചിന്തകളും ഉള്ളവർക്കു മാത്രമേ പ്രവാസങ്ങളായി വേർതിരിക്കാൻ കഴിയൂ.

ഇവയെല്ലാം എത്ര മൂല്യമിരിക്കും?” എന്നു കവി. പക്ഷേ, ഇതൊരു പഴയ സങ്കല്പമാണ്. എയ്ഡ്സിന്റെ ഈ കാലത്തു ചുബന്നം ആപത്തുള്ള പ്രക്രിയയായി മാറിയിരിക്കുന്നു. എയ്ഡ്സ് എന്ന രോഗത്തെക്കുറിച്ച് അറിയുന്നതിനു മുൻപു തന്നെ വോള സോയിക് ചുബനത്തെ നിഷിച്ഛ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ **The Lion and the Jewel** എന്ന നാടകത്തിൽ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരൻ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരിയെ ചുബിക്കുന്നു. അപ്പോൾ അവൾ പറയുകയാണ്:

No, don't I tell you I dislike
This strange unhealthy mouthing you perform.

മാനസികമായ അടുപ്പമുണ്ടാകലേ ചുബന്നം നടത്താനാവൂ. അടുപ്പമില്ലാത്ത തന്നെ സ്വർഗ്ഗമാകാം. കരുതിക്കൂട്ടി

ഓറോസ്യോ കിരോസാ

മതിയാവുക. യൂറഗ്യേയിലെ കഥാകാരൻ ഓറോസ്യോ കിരോസാ (Horacio Quiroga, 1878-1937) അതിസന്ദർഭമായ Three letters—and a Foot note എന്ന ചെറുകഥയിൽ ഈ സുരശക്രമത്തെ കലാപരമായി ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ബസ്സിൽ കയറുമ്പോഴാണ് സന്ദർശിതരികളെ കണ്ടു. ഉടനെ നിശ്ചലാവസ്ഥയാണ് എത്തുക. താൻ ചന്ദ്രനേക്കുറിച്ചു വിചാരിക്കുകയാണ് എന്നു നാട്ടു. പിന്നീട് തന്റെ കാലം അവളുടെ കാലം തമ്മിലുള്ള ദൂരം കണ്ണുകൊണ്ട് അളക്കുകയാണ്. പതുക്കെപ്പതുക്കെ അയാൾ കാലു നിക്കുന്നു. പക്ഷേ, എന്തേനാണ്

ഇത് എത്തുമ്പോൾ അവളുടെ കാല് ഇല്ല. തന്റെ വിട്ട് ലിരിക്കുന്ന പാവയെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുകയാണെന്ന നാട്ടുത്തോടെ അവൾ സ്വന്തം കാലു മെല്ലെ നീക്കിക്കളയുന്നു. അയാൾക്കു നൈരാശ്യം.

പി. പത്മരാജൻ

സ്റ്റേരീകരണത്തിനു വഴിയ്ക്കില്ലെങ്കിൽ തീവണ്ടികളിൽ കയറുന്ന പുരുഷൻ അടുത്തിരിക്കുന്ന സുന്ദരിയെ നോട്ടം കൊണ്ടു ബലാത്സംഗം ചെയ്യും. മോപാസാങ്ക് പറഞ്ഞ പോലെ നോട്ടത്താൽത്തന്നെ അവളെ ആദ്യം 'അഞ്ച്ഡ്രസ്സ്' ചെയ്യും. ഇതിനെ ആകർഷകമായി വർണ്ണിക്കുകയാണ് പി. പത്മ

രാജൻ: 'അതിർത്തി' എന്ന ചെറുകഥയിൽ (കലാകൗമുദി, ലക്കം 585). അയാൾ പാതിരി. നാലുതു വയസ്സുണ്ടെങ്കിലും ചെറുപ്പം വിടാത്ത അവളെ കണ്ട മാത്രയിൽ അയാൾക്കു കഥമിളകി. ആകർഷിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി അയാൾ ഊഹ അഴിച്ചു മാറ്റി സാധാരണമായ വേഷം ധരിച്ചു. കഴുകന്റെ കണ്ണുകൾ പോലെ അയാളുടെ കണ്ണുകൾ അവളെ സമാക്രിച്ചു. അതിൽ നിന്ന രക്ഷപ്പെടാൻ ശ്രമിച്ചു കൊണ്ട് അവൾ ആ ആക്രമണത്തിനു വിധേയയാക്കപ്പെടുത്തു. സന്മാർഗ്ഗത്തിന്റെ പേരിൽ, സമൂഹമര്യാദയുടെ പേരിൽ, സംസ്കാരത്തിന്റെ പേരിൽ.

ആ വിധേയത്വം ശരിയല്ലെന്ന് അവർക്കറിയാം. എങ്കിലും 'ഹാൻസ്' യിലൂടെ അവർ അയാളുടെ ബലാൽസംഗത്തിന്റെ ബലിമുറയായി. കറുത്ത വർഗ്ഗക്കാരിൽ നിന്ന അകന്നു ജീവിക്കുന്ന മാമ്മാമർക്കുസ് നിയോഗിക്കപ്പെട്ട കൗൺസിലർ വല്ലാത്ത കാര്യമാണെന്ന് **Calvin C Hernton** എഴുതിയ Sex and Racism എന്ന പുസ്തകത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അകന്നുകഴിയുന്ന പാതിരിമാരെ കണ്ടാൽ ചില പെണ്ണുങ്ങൾക്ക് ഇത്തരം വികാരങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിക്കുമായിരിക്കും. "സാമാന്യ ജീവിതത്തിന്റെ ഇടയ്ക്കുപ്രവാഹത്തിൽ നിന്ന്" മാറി നില്ക്കുന്നവരാണ് ഡോ. സന്ദീപ്

സിക്ലം പാതിരിമാരും. മാറി നില്ക്കുന്നവർ കാമം ഉളിപിപ്പിക്കും. അതുകൊണ്ടാവാം പത്തരാജന്റെ നായികയ്ക്ക് ഈ പ്രച്ഛന്നമായ രതി. പാതിരിയുടെയും സ്ത്രീയുടെയും അബോധാത്മകവും ബോധാത്മകവും ആയ അഭിലാഷത്തെ കഥാകാരൻ ഭേദപ്പെട്ട രീതിയിൽ ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ബൽസാക്കിന്റെ How The Pretty Maid of Portillon Convinced Her Judge എന്ന കഥയിൽ ബലാത്സംഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഒരു തത്ത്വം വിശദമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ബലാത്സംഗക്കേസ്സ് വിചാരണയ്ക്കു വന്നപ്പോൾ ജഡ്ജി ഒരു സുചിന്തയടുത്തു പിടിച്ചിട്ട് പരാതിക്കാരിയോടു് അതിനു നല്ല കോർക്കാനു ആവശ്യപ്പെട്ടു. സുചിന്തയുടെ ദ്വാരത്തിനടുത്തു് നല്ല ചെല്ലുമ്പോൾ ജഡ്ജി അതു ചലിപ്പിക്കും. അവാൾ എത്ര യത്നിച്ചിട്ടും നല്ല കടത്താനേ സാധിച്ചില്ല. അപ്പോൾ ക്ഷമക്കേട്ടു് അവാൾ പറഞ്ഞു: 'അങ്ങു് ഇങ്ങനെ സുചി ചലനം കൊള്ളിച്ചാൽ എന്തുകൊരിക്കലും നല്ല കോർക്കാനു കഴിയുകയില്ല' അതുകേട്ടു് ജഡ്ജി: "നീയും തുറമോലയെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നെങ്കിൽ അയാളും പരാജയപ്പെടേണ്ടേ" (Droll Stories).

ക്ലിഷേ

ആവർത്തനം കൊണ്ടു വൈരസ്യം വന്നു പോയ ശൈലി അല്ലെങ്കിൽ ആശയം, ഇതിനെയാണ് ‘ക്ലിഷേ’ എന്നു വിളിക്കുന്നത്. കങ്കരം വാരികയിൽ കെ. വിലാസിനിയുടേതായി “വനജോത്സ” എന്നൊരു കാവ്യമുണ്ട്. ഏതാനം വരികളേയുള്ളൂ അതിൽ. പക്ഷേ, ക്ലിഷേയുടെ കളിയാണെങ്ങും. കണ്ടാലും:

- പൂഞ്ചിരിപ്പുകൾ-ക്ലിഷേ
- തെന്നലിൽ തേങ്ങൽ-ക്ലിഷേ
- ഹർഷം വെളിച്ചമരായി വിരിഞ്ഞപ്പോൾ-ക്ലിഷേ
- ദേവന ചാർത്താൻ മാലകോർക്കുക-ക്ലിഷേ

ഇന്നു വൈകുന്നേരം രാജവീഥിയിലൂടെ നടക്കുമ്പോൾ ഒരു മയിൽപ്പീലി വിപുനക്കാരൻ പീലിക്കെട്ടെടുത്തു വിടർത്തി. 'വറു, വാങ്ങൂ' എന്ന് അംഗ്യം കാണിച്ചു. ആ മയിൽപ്പീലി കണ്ടപ്പോൾ എനിക്കു പേടിയായി. ഈ

[illegible]

പൂട്ടിച്ച് മലദ്വീപിന്റെ തുല്യക്കണ്ടി കെട്ടി കബഡിയെ പത്രത്തിൽ വച്ചു വരുന്നു. വർണ്ണോജ്ജ്വലങ്ങളായ ആ ശലഭങ്ങളെ കാണുമ്പോൾ - വാങ്ങിയ ചിത്രങ്ങളെ കാണുമ്പോൾ - നമ്മൾ ആഹ്ലാദിക്കുന്നു. ക്ലീഷേ മാത്രം പ്രയോഗിക്കുന്ന പദ്യകർത്താവിനെ കാണുമ്പോൾ കഴിയാനയ തോണ്ടിയെടുക്കുന്ന കൂട്ടിയെയാണ് എനിക്കോർമ്മ വരിക. എല്ലാ കഴിയാനകളും ഒരുപോലെ. ക്ലീഷേ എല്ലാം ഒരുപോലെ. കഴിയാനകൾ ആർക്കാണ് ആഹ്ലാദം പ്രദാനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്?

1. എവിടെയോ ഒരു സമ്മേളനത്തിനു പോയിട്ട് ഞാനും ഗൗരിശപട്ടം ശങ്കരൻനായരും തിരിച്ചു തിരുവനന്തപുരത്തേക്കു വരികയായിരുന്നു. കൊല്ലത്തു എത്തിയപ്പോൾ അന്നു ജനയുഗം വാരികയുടെ എഡിറ്ററായിരുന്ന വൈക്കം ചന്ദ്രശേഖരൻ നായരെ കണ്ടു. ചെറുതു എന്ന് അയാൾ 'ഹേഡിയ'. ഞങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വീട്ടിൽ ചെന്നു കയറി. പൂർണ്ണ ഒരു സുന്ദരിയായ അഭിനേത്രി കാറ്റു വരാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു.

ചന്ദ്രശേഖരൻ നായർ അകത്തിരുന്ന് എന്തോ എഴുതുകയായിരുന്നു. വൈദ്യുതി പരാജയപ്പെട്ടതു കൊണ്ട് ചന്ദ്രശേഖരൻ നായരുടെ എഴുത്തു പലകയിൽ മെഴുകുതിരി. സുന്ദരിയിരിക്കുന്ന പുരുഷൻ അവരുടെ സൗകാശ്യത്തിനു യോജിച്ച നിലവിളക്ക്. ഞങ്ങളെല്ലാവരും സംഭാഷണത്തിൽ മുഴുകി. അപ്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കാറ്റ് വന്നു. അടിനേന്തി യാത്ര ചോദിച്ചു പോയി. ചന്ദ്രശേഖരൻ നായർ പറഞ്ഞു. രണ്ടു നിലവിളക്കുകളിൽ ഒന്നു കെട്ടു. മറ്റൊന്നു കത്തിക്കോണ്ടിരിക്കുന്നു.

2. പലായ്ക്കുന്ന വിളക്കുമാടം എന്നൊരു സ്ഥലമുണ്ട്. അവിടെത്തെ ഒരു മാനേജ്മെന്റ് സൂട്ടിൽ ജി. ശങ്കരക്കുറുപ്പിന്റെ പ്രഭാഷണം. ഇതേഴുന്നൂറു ആളും പ്രസംഗിക്കാൻ ചെന്നിട്ടുണ്ട്. സാധാരണമായ ഒരു തൂണിക്കുഷണം കമ്പിൽ ചേർത്തു കെട്ടി ബാലൻ ജാമയിൽ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുമ്പോൾ അതു പതാകയായി മാറുന്നുവെന്ന് മറാകവി പറഞ്ഞു. തൂണിക്കുഷണം നിന്ദും. പക്ഷേ, അതുതന്നെ കൊടിയായി മാറുമ്പോൾ പാവനം. നിത്യജീവിതത്തിൽ നാം ഉപയോഗിക്കുന്ന സാധനങ്ങളെല്ലാം മറാക്കാക്കുറുപ്പിന്റെ

അതിനാൽ സാധാരണയായ നാടുകൾ കാര്യത്തിൽ പല പദ്ധതികൾ ഉണ്ടാകാം. അതിൽ ദുരുപയോഗം ഉണ്ടാകാം. ഇതിനുള്ളിൽ വരുന്ന മാറ്റം പോലെയാണ് അതത് ശക്തിപ്പെടുത്തുന്ന പദ്ധതികൾ.

3. അതിൽ അനേകം (1950-ലെ) കവിതകളുടെ രചന കളെ വിമർശിച്ചു നടന്ന കലാപം. ഇ. എമ്മാനുവൽ കൽ പരമ്പര: "ചിത്രശാലകളിൽ പുകയിൽ നിന്ന് മറ്റു പുകയിലേക്കു ചലിക്കുന്നത്" കണ്ടതിൽ പോലും കൃഷ്ണൻ നായർക്ക്. ഒന്നിനെക്കൊണ്ടും കൈകൊണ്ട് അടിച്ചു വീഴ്ത്താം. അങ്ങനെ താഴെ വീണ അതു

പിടയ്ക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ ചിത്രശലഭം പറന്നു എന്ന നിങ്ങൾക്കു വിശ്വാസമാവൂ." ഏതു പ്രതിഷേധാർഹമായ വസ്തുതയും അലങ്കാരഭാഷയിലാക്കി വയ്ക്കാൻ വല്ലാത്ത വൈഭവമാണ് ജി. കുട്.

4. ഉദാത്തതിൽ ഒരു ശസ്ത്രക്രിയ ചെയ്ത് ഞാൻ ആശുപത്രിയിൽ കിടക്കുകയായിരുന്നു. അന്നു ഞാനേറ്റുപോകിച്ചിരുന്നത് സന്ദർശകരെയായിരുന്നു. ചിലർ വന്നാൽ പോകില്ല. മൂന്നു മണിക്കൂർ നേരം ഒറ്റയിരിപ്പ് ഇരുന്നുകളയ്ക്കും. അത് ഇരിക്കുന്നത് ഞാൻ കിടക്കാനു കഴിവിൽ തന്നെ അവിടലിനിന്നു അമ്പലം

തിരിയുകയും പരിയയുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ കിറിയ ഭാഗം വല്ലാതെ പരിക്കേറിക്കൊള്ളും. ഇയാളൊന്നും പോയെങ്കിൽ ബാത്ത്റൂമിൽ പോകാമായിരുന്നു എന്നാണ് എന്റെ വിചാരം. അയാൾ ഒടുവിൽ പോയെന്നു കരുതുക. വാതിൽ കടക്കുന്നതിനു മുൻപ് വേറൊരുത്തൻ അയാളെ ഇടിച്ചു കൊണ്ടു പ്രവേശിക്കും. കള്ളച്ചിരിയോടെ കൈകുപ്പി കട്ടിലിൽ കേറിയിരുന്ന് കിറിയ സ്ഥലം കാണട്ടെ. വേദനയുണ്ടോ? എന്നൊക്കെ ചോദിക്കും. കറുത്തത് ഒരു മണിക്കൂറായിരിക്കാം. അയാൾക്ക് കൈകൾ കറുത്തതും ഇത്രയും

സന്ദർശകർ ഉപദ്രവിക്കുന്നത് മനസ്സിലാക്കാം ഒരു വ്യവസ്ഥ. ചെറുപ്പക്കാരെ പ്രശ്നിച്ചു കിടക്കുന്ന മുറിയിൽ കയറി അവളോടു ഒരു ബന്ധവുമില്ലാത്ത ഒരു ചെറുപ്പക്കാരൻ ഇസ്മീദ് ഗുലാനെപ്പോലെ രണ്ടു മണിക്കൂർ നേരം നിലിറങ്ങിയിട്ട് ഔചിത്യമില്ലായ്മയെക്കുറിച്ച് എന്തു പറയാനാണ്. അവർ വേദന കൊണ്ടു പുളയുകയായിരിക്കാം. കണത്തിനു പാലു കൊടുത്തിട്ട് അയഞ്ഞ കണ്ടുകിടന്നോടെ കിടക്കുകയായിരിക്കാം. കാലൊന്നു എടുത്തു മാറ്റാനോ ബ്ലാസ് ഒന്നു

പിടിച്ചു നേരെയിടാനോ ഈ ഇസ്‌പിട്ടുമാലിൻ സമ്മതിക്കില്ല. തുളച്ചു കയറുന്ന നോട്ടവുമായി അവിടെ നിൽക്കും. എന്തൊരു മര്യാദക്കേട്! പെണ്ണു പെറ്റുകിടക്കുന്ന മുറിയിൽ അവളുടെ ഭർത്താവല്ലാതെ മറ്റൊരു പുരുഷൻ നില്ക്കരുതെന്ന് എല്ലാ അശുചിപ്രതികളിലും നിയമബന്ധംകൊണ്ടും. അച്ഛൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള അടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്കു പോലും പ്രവേശനം നിയന്ത്രിക്കണം.

രോഗം പിടിച്ചോ, പെറ്റ് അവശയായോ കിടക്കുന്ന മലയാളിപെണ്ണിന്റെ മുൻപിൽ കയറി നില്ക്കുന്ന ഒരു

മുമാലാൻ ദേശാടിമാനി വാരികയിൽ "നരകോ
ണിയുടെ തണുപ്പ്" എന്ന കഥയെഴുതിയ റഹിം മു
ഖതല. ഇബിലിസ് ഉടയവനെ കാണാൻ വരുന്നു
പോലും. ഏറെക്കാലം ദുനിയായിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടിയ
അയാൾക്ക് ഇനി അവിടെ പാർക്കാൻ വയ്യ. നരക
മാണ് "ബറ്റർ പ്ലേസ്". എഴുതുന്ന നരകത്തിലെ ചുട്ട്
ഇബിലിസിനു തണുപ്പായി തോന്നിയത്രേ. കലയെ
നോക്കുകൊണ്ടെന്നും മാനിക്കുന്ന ഇത്തരം കഥക
ളെ വിമർശനത്തിന്റെ കാമ്പിന്ദ്രനും കൊണ്ടെന്നും
അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അത്രയും തന്നെ ദേശാടിമാൻ റഹിം

അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം തന്റെ കൈകൾ വളരെ നേരമായി ആശുപത്രിയിലെ മുറിയിൽ കയറി നില്ക്കുകയുണ്ടോ. അപ്പോൾ ബെഡ് പാൻ കൊണ്ടു വരുന്നു. ഒന്നു മാറിനില്ക്കുന്നു.

നവംബർ ൧൯൪൭-ൽ അന്ത്യമടക്കുന്നതിനു മുമ്പ്, ബാലകൃഷ്ണൻ ആ മനുഷ്യന്റെ വരവ് ഏല്പിച്ചപ്പോൾ, അദ്ദേഹം ആ എഴുത്തുകാരനെ നോക്കി അത്ഭാസിച്ചു. “യൂ ആർ എ ലിറ്ററി ഇംപ്രോസ്ഡ്. ഗൗട്ട്” എഴുത്തുകാരൻ പോയില്ല. അവിലെത്തന്നെ പഞ്ചപ്പച്ചമടക്കി നിന്നു. ലിറ്ററി ഇംപ്രോസ്ഡ്മാർ അങ്ങനെ പോകില്ല.

ആശയസാക്ഷാത്കാരം

 കവി ആശയം പ്രതിപാദിച്ചാൽ മാത്രം പോ

രാ അതിനെ സാക്ഷാ
തക്കരിക്കണം എന്ന്
അരവിന്ദിന് പോഷ് പറ
ഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തി
ന്റെ “പുഷ്പർ പൊയടി”
എന്ന പുസ്തകം ഞാൻ
വായിച്ചിട്ട് കാലമേറെക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതുകൊ
ണ്ടു ഓർമ്മയെ അവലംബിച്ച മാത്രം, എളുപ്പമായിരുന്നി
പ്പോൾ. “ഇരുമ്പൻ സ്വർഗ്ഗത്തുണ്ട്. ലോകമെല്ലാം ശരി
യായി പ്രവർത്തിക്കുന്നു” എന്ന പ്രഖ്യാതമായ കവിത്വ

നം സാക്ഷാത്കരിക്കപ്പെട്ട ആശയമെല്ലാമാണ് അരവിന്ദ ഘോഷിന്റെ മതം. എന്നാൽ “അനിത്യം അസുഖം ലോകം ഇഥ പ്രാപ്യ ഭജസ്വഥാം” എന്ന ഗീതാവചനം കവി അന്തർനേത്രം കൊണ്ടു കണ്ടെത്തിയ സത്യമായി പരിവസിക്കുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. അരവിന്ദ ഘോഷിന്റെ അഭിപ്രായം ശരിയാണെന്ന് നിസ്സാരനായ ഞാൻ പറയേണ്ടതില്ല. കവി എങ്ങനെ ആശയം കണ്ടെത്തി അതിനെ സ്വന്തം അനുഭവമായി അന്തിർത്തുവോ അതുപോലെ സഹൃദയൻ ആ ആശയത്തെ ഹൃദയംഗീകരിച്ചു സ്വീകരിച്ചു അനുഭവിച്ചു.

തന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ (നിയമമായ അനുമാനം) കരി മാറുന്നതാണ് കവിതയുടെ ജനനം. ഉദാഹരണം തന്നെ തന്നെ. “ഒന്നിന്നില്ലെന്നില്ല ഉന്നമനായ കുന്നമെന്നില്ല ആഴിയുമൊരിക്കൽ നിശിക്കുമൊത്തൊരുതാൽ.” എന്ന **കുമാരനാശാൻ** പ്രസ്താവിച്ചപ്പോൾ അതു വായനക്കാരായ നമ്മുടെ അനുഭവം കൂടിയായി മാറി. എന്നാൽ അതേ ആശയം തന്നെ “ഒന്നു നടുങ്ങി ഞാൻ ആ നടുക്കും തന്നെ മിന്നുമ്പക്ഷമിന്നി ദൃശ്യമാണിപ്പോഴും.” ജി. ശങ്കരക്കുറുപ്പ് മറ്റൊരു രീതിയിൽ ആവിഷ്കരിക്കുമ്പോൾ അതിന്റെ ചായ തന്നെ കണ്ണു നമ്മൾ ആസ്വാദിക്കുന്നു. അതു അതേ അർത്ഥം, പക്ഷെ അതിന്റെ വശം വെട്ടി അതിൽ

മുല്ലന്യേസി മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പിൽ എഴുതിയ “പ്രണാമം” എന്ന കാവ്യത്തിന്റെ ന്യൂനത ഇതാണ്. പ്രാപഞ്ചികശക്തിയെ മാതാവായി സങ്കല്പിക്കുന്ന പ്രക്രിയയ്ക്ക് ഉദാത്തതയുണ്ട്. ആ ശക്തി വിശേഷത്തിന്റെ മടിയിൽ കിടന്നു വളരുന്നത് പില്ക്കാലത്ത് വ്യക്തിയായി മാറുന്നതിന്റെ ചിത്രം ഇവിടെയുണ്ട്. ആ വ്യക്തി ആ ശക്തിവിശേഷത്തിലേക്കു തിരിച്ചുപോകുന്ന എന്നതിന്റെ ദാർശനികതലത്തിൽ ആകർഷകതയുണ്ട്. വൃത്തവും അലങ്കാരവും തിരുവനന്തപുരം സർവ്വകലാശാലയിൽ പ്രൊഫ. പി. സാദുറഹ്മാൻ

കനിവാർത്തയെന്നോരി
ജനം സഫലമാക്കുവാൻ

അന്നു, ബ്രഹ്മാണ്ഡമായ് നില്ക്കുന്ന
മമ്മയെ പ്രണയിക്കുക

എന്ന കാവ്യഭാഗ്യം പഴയ തിരുവിതാംകൂർ സർക്കാരിന്റെ കോപ്പിബുക്കിലെ വാക്കുകളും തമ്മിൽ എന്തേ വ്യത്യാസം?

വാക്കുകൾ എത്ര
അനായാസമായിട്ടാണ് ഒരു പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിക്കുന്നതെന്നു (പേരിട്ട)

*"Spirited, suspenseful, lyrical, seductive."
—Ken Veenendaal, *The New York Times Book Review**

SOMETHING

എന്നൊക്കെ സംഭവിച്ചു. കണക്കെങ്കിലും ജോസഫ് ഹെല്ലർ എഴുതിയ *Something happened* എന്ന നോവൽ വായിക്കണം. അടച്ചിട്ട വായിലുകൾ കമാനായകനെ എങ്ങനെ പേടിപ്പിക്കുന്നുവെന്ന് അയാൾ തന്നെ

பாடுகிறான்:

“Even at work, where I am doing so well now the sight of a closed door is sometimes enough to make me dread that something that is going to affect me adversely... May be it was the day I came home unexpectedly with a fever and a sore throat and caught my father is bed with my mother that left

me with my fear of doors, my fear of opening doors and my suspicion of closed ones. Or may be it was the day I did open another door and saw my big sister standing naked, drying herself on the white tile floor of the bathroom.”

(PP. 9 and 10, Corgi Edition)

ങ്ങൾക്ക് അടിസ്ഥാനമില്ല. ഞാനങ്ങു വിചാരിക്കുന്നുവെന്നു മാത്രം. ചന്ദ്രികാ ശങ്കരനാരായണന്റെ രചനകൾ മുൻപെങ്ങോ വായിച്ച ഓർമ്മയിൽ നിന്നാവാം അവയുടെ ജനനം. “ജ്യോതിഷം ഒരു കപടശാസ്ത്രം” എന്ന സാമന്യമായ തലക്കെട്ടിൽ “ശൂകനത്തിന്റെ മനശാസ്ത്രം” എന്നതിനെക്കുറിച്ച് അവർ മാമാങ്കം വാരികയിലെഴുതിയത് ഞാൻ വായിച്ചു. ശൂകനെത്തുടർത്തിയുടെ വിശ്വാസമാക്കി കണ്ടുകൊണ്ടു് പ്രൊഫസർ മറാി നിലു്നന്ന. അതു വെറും വിശ്വാസമാകാം, അന്ധവിശ്വാസവുമാകാം. പക്ഷേ അതു (ശൂകന) പലപ്പോഴും ശരിയായി

വരുന്നെങ്കിൽ, അതുപോലെയാണ് ജ്യോതിസ്സത്തിന്റെയും അവസ്ഥ. ജ്യോതിസ്സത്തിന്റെ പ്രമേയങ്ങളെ (ഒരുദാഹരണം വ്യക്തിയുടെ ജോലി ഉദാഹരണത്തിന്റെ ആധിപത്യത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു) Michel Gauquelin എന്ന സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിഷ്യൻ കാണിച്ചിരിക്കുന്നത് ഇങ്ങനെയാണ്. പല പ്രമേയത്തോടു കൂടിയതാണ്. വേറെ പല ജ്യോതിഷ പ്രമേയങ്ങളും കാണിച്ചിരിക്കുന്നത് വ്യക്തിശാസ്ത്രം. അവയുടെ ശരിയായതല്ലെന്നും തെളിയിച്ചു. ഇതിനു ശേഷം നിരീശ്വരനും മനഃശാസ്ത്രജ്ഞനുമായ Eysenck ഈ കണ്ടുപിടിത്തങ്ങൾ സാമ്പത്തികമായി വെളിച്ചം വീശി. "ഒരു പക്ഷേ, മനഃശാസ്ത്രം

Gauquelin കണ്ടുപിടിച്ചതൊക്കെ ശരിയാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ട ഇന്ന് Eysenck ഫ്രാൻസെൽ “ജ്യോതസൂത്രിയിന്റെ സുപ്രമാണശൈയ്ക്കു ഫാലാപിക്കുന്നു. പ്രത്യക്ഷമായ പ്രപഞ്ചത്തെക്കാൾ അപ്രത്യക്ഷമായ പ്രപഞ്ചമാണ് നമ്മെ ഭരിക്കുന്നത്. വിദ്യുച്ഛക്തിയും സൂക്ഷ്മിയർ എന്നിങ്ങനെയും നമ്മൾ നേരിട്ടു കാണുന്നില്ല. എങ്കിലും നമ്മൾ അവയുടെ അടിമകളാണ്. സമഗ്രാധിപത്യമോ ഏകാധിപത്യമോ ജനാധിപത്യമോ അല്ല നമ്മളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നത്. നേത്രം കൊണ്ട് കാണാനാവാത്ത

ഇലകടോണുകളും പ്രോട്ടോണുകളുമാണ്. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു കൊച്ചുവായവും കൊണ്ടു് (മനുഷ്യന്റെ കണ്ണു കൊണ്ടു്) കാണുന്നതു മാത്രമാണ് സത്യമെന്ന് എങ്ങനെയാണ് പറയുക? തകഴി ശങ്കരനാരായണൻ കിളിന്റേ എന്ന കാവ്യത്തിൽ പറഞ്ഞതുപോലെ "ശാന്തി ശാന്തി കാലത്തിൽ കരുതേ നിനക്കമ്മയിശ്വരമഭൂതിതൻ ശാന്തി" എന്നു നമുക്കും പറയാം.

വളരെക്കാലം കൂടി മഹാപണ്ഡിതനായ എം. എച്ച്. ശാസ്ത്രികളെ റോഡിൽ വെച്ചു കണ്ടു. എന്റെ കൂടെയുണ്ടായി

എളുക്കമല്ലേ? എന്ന് ചോദിച്ചപ്പോൾ സാബിക് പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. പക്ഷെ അതിനുള്ളിൽ വലിയൊരു കാര്യം ഉണ്ട്. അതാണ് ആശയവിനിമയത്തിന്റെ പ്രശ്നം. ഇന്ത്യയിൽ ജനങ്ങൾക്ക് തമ്മിലുള്ള ആശയവിനിമയം വളരെ കുറവാണ്. അതുകൊണ്ട് ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾക്ക് തമ്മിലുള്ള ആശയവിനിമയം വളരെ കുറവാണ്.

ഉമൈയത്താനാസ്.

എം. കൃഷ്ണൻ നായർ

തിരുവനന്തപുരത്ത് വി. കെ. മാധവൻ പിള്ളയുടെയും ശാരദാമ്മയുടെയും മകനായി 1923 മാർച്ച് 3-നു ശ്രീ എം. കൃഷ്ണൻ നായർ ജനിച്ചു. സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനു ശേഷം തിരുവനന്തപുരം **യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളജിൽ** നിന്ന് **മലയാളത്തിൽ** ബിരുദാനന്തര ബിരുദം നേടി. പഠനത്തിനു ശേഷം മലയാള സാഹിത്യാധ്യാപകനായി അദ്ദേഹം പല കലാലയങ്ങളിലും സേവനം അനുഷ്ഠിച്ചു. **എറണാകുളം മഹാരാജാസ് കോളജിൽ** നിന്നു മലയാള വിഭാഗം തലവനായി വിരമിച്ചു.

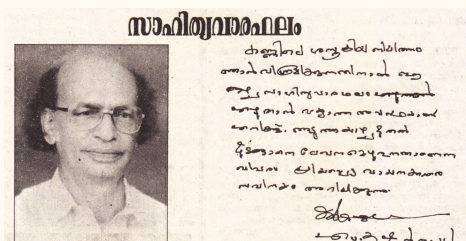
സാഹിത്യവാരഫലം

36 വർഷത്തോളം തുടർച്ചയായി അദ്ദേഹം എഴുതിയ (1969 മുതൽ മരണത്തിനു ഒരാഴ്ച മുൻപു വരെ) **സാഹിത്യവാരഫലം** ഒരുപക്ഷേ ലോകത്തിലെ തന്നെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ കാലം പ്രസിദ്ധീകരിച്ച സാഹിത്യ പംക്തി ആയിരിക്കും. മലയാളനാട് വാരികയിലാണ് അദ്ദേഹം

തന്റെ പംക്തി എഴുതിത്തുടങ്ങിയത്. മലയാളനാട് നിന്നുപോയതിനു ശേഷം കലാകൗമുദി ആഴ്ചപ്പതിപ്പിലും അതിനു ശേഷം സമകാലിക മലയാളം വാരികയിലും സാഹിത്യ വാരഫലം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ലോകസാഹിത്യത്തിൽ അഗാധമായ അറിവുണ്ടായിരുന്ന അദ്ദേഹം **തെക്കേ അമേരിക്ക** മുതൽ **യൂറോപ്പു** വരെയും, **ആഫ്രിക്ക** മുതൽ **ജപ്പാൻ** വരെയുമുള്ള എഴുത്തുകാരെ കേരളത്തിലെ വായനക്കാർക്കു പരിചയപ്പെടുത്തി. **പാവ്ലോ നെരൂദ, മാർക്വേസ്, തോമസ് മാൻ, യസുനാരി കവബാത്ത** തുടങ്ങിയ വിശ്വസാഹിത്യകാരന്മാരെ മലയാളികളുടെ വായനാമേശയിൽ എത്തിക്കുന്നതിൽ കൃഷ്ണൻ നായരുടെ പങ്കു ചെറുതല്ല.

സൗമ്യസ്വഭാവിയും ശാന്തനും ആതിഥ്യമര്യാദക്കാരനുമായിരുന്ന കൃഷ്ണൻ നായർ സാഹിത്യ വിമർശനത്തിൽ കർശനമായ മാനദണ്ഡങ്ങൾ അവലംബിച്ചു. രചിതാവിന്റെ പേരും പ്രശസ്തിയും അദ്ദേഹത്തിന് പ്രശ്നമായിരുന്നില്ല. കലാപരമായി ഔന്നത്യമുള്ള രചനകൾ മാത്രമാണ് സാഹിത്യമെന്നും മറ്റെല്ലാം വ്യർത്ഥവ്യായാമങ്ങളാണെന്നും അദ്ദേഹം ഉറച്ചു വിശ്വസിച്ചു. സ്വന്തം ലേഖനങ്ങളെപ്പോലും 'സാഹിത്യ പത്രപ്രവർത്തനത്തിന്റെയും ഏഷണിയുടെയും ഒരു അവിയൽ' എന്നു വിശേഷിപ്പിച്ച അദ്ദേഹം അനുബന്ധമായി, 'അതുകൊണ്ടാണല്ലോ, ചുമട്ടുതൊഴിലാളികൾവരെയും 35 വർഷമായി സാഹിത്യ വാരഫലം വായിക്കുന്നത്' എന്നും കൂട്ടിച്ചേർത്തു. രസകരമായ രചനാശൈലിയും കുറിക്കു കൊള്ളുന്ന നർമവും മലയാളികളുടെ ജീവിത ശൈലിയെക്കുറിച്ചുള്ള നിശിതവും ഹാസ്യാത്മകവുമായ നിരീക്ഷണങ്ങളും സാഹിത്യ വാരഫലത്തെ വായനക്കാർക്കു പ്രിയങ്കരമാക്കി.

1995 ജൂൺ 25-ന് കലാകൗമുദി പ്രസിദ്ധീകരിച്ച കത്ത്.

അതിഗഹനമായ വായനയുടെ ഉടമയായിരുന്നു കൃഷ്ണൻ നായർ. ഓട്ടോറിക്ഷാ ഡ്രൈവർമാർ മുതൽ കോളേജ് പ്രൊഫസർമാർ വരെയും നവകവികൾ മുതൽ വിദ്യാർത്ഥികൾ വരെയും സാഹിത്യവാരഫലത്തിന്റെ പുതിയ ലക്കങ്ങൾക്കുവേണ്ടി കാത്തിരുന്നു. മലയാളസാഹിത്യത്തിൽ മൗലികതയുള്ള എഴുത്തുകാർ ഇല്ലെന്നും **ടോൾസ്റ്റോയിയും തോമസ് മാൻ**മായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ മലയാള സാഹിത്യകാരന്മാർ ബഹുദൂരം സഞ്ചരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു എന്ന് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു.

തിരുവനന്തപുരത്തെ സായാഹ്ന നടത്തക്കാർക്ക് പരിചിതമായിരുന്നു കൃഷ്ണൻ നായർ. **ഇന്ത്യൻ കോഫി ഹൗസിലെ** പതിവുകാരനായിരുന്ന അദ്ദേഹം തിരുവനന്തപുരത്തെ മോഡേൺ ബുക് സെന്ററിൽ സ്ഥിരം സന്ദർശകനും ഉപയുക്താവുമായിരുന്നു. സാഹിത്യരംഗത്തെ സേവനങ്ങൾക്ക് അദ്ദേഹത്തിനു ജി. കെ. ഗോയെങ്ക പുരസ്കാരം ലഭിച്ചു. **കേരള യൂണിവേഴ്സിറ്റി** ലൈബ്രറി അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകൾക്കായി ഒരു പ്രദർശനം നടത്തി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യ കാല ഉപന്യാസങ്ങളായ 'സ്വപ്നമണ്ഡലം' (1976), സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സന്നിധാനത്തിൽ (1977), ചിത്രശലഭങ്ങൾ പറക്കുന്നു (1979), സാഹിത്യ വാരഫലത്തിന്റെ ആദ്യ പ്രതികൾ തുടങ്ങിയവ ഈ പ്രദർശനത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിരുന്നു.

ഫെബ്രുവരി 23, 2006-ൽ തിരുവനന്തപുരത്തെ ഒരു സ്വകാര്യ ആശുപത്രിയിൽ കൃഷ്ണൻ നായർ അന്തരിച്ചു. **സുമോണിയയും** ഹൃദയത്തിലെ രക്തതടസ്സവുമായിരുന്നു മരണ കാരണം.

(ഈ ജീവചരിത്രക്കുറിപ്പിനും വാരഫലത്തിലെ ചിത്രങ്ങൾക്കും വികിപ്പീഡിയയോട് കടപ്പാട്.)

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: <info@sayahna.org>.
- പ്രതികരണങ്ങൾ <info@sayahna.org> എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്കോ, ഈ വെബ് പേജിൽ കമന്റുകളായോ ചേർക്കുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.